

La funció social de l'escola: inclusió i equitat en el desenvolupament educatiu a l'Escola Vedruna Àngels

Maria Gajas i Roig

Cap d'estudis i professora d'ESO Escola Vedruna Àngels

Rebut: 13.10.2024 **Acceptat:** 21.10.2024

DOI: <https://doi.org/10.32093/ambits.vi60504967>

Resum

La funció social de l'escola: inclusió i equitat en el desenvolupament educatiu a l'Escola Vedruna Àngels
 L'Escola Vedruna Àngels, situada al cor del Raval de Barcelona, representa un microcosmos de diversitat cultural, on la realitat de la multiculturalitat i l'índex de pobresa familiar s'entrellacen amb l'èxit acadèmic dels alumnes. Aquest article explora de quina manera la institució aborda les desigualtats socioeconòmiques a través de pràctiques pedagògiques que fomenten la inclusió i l'equitat. En analitzar les metodologies educatives de cada etapa (infantil, primària i secundària), es posen de manifest les estratègies implementades per garantir que cada alumne pugui desenvolupar les seves habilitats independentment del seu context socioeconòmic. El text també aborda els reptes i les solucions pedagògiques per assegurar que el significat democràtic i moral de l'èxit educatiu sigui una realitat per a tot l'alumnat de l'escola.

Paraules clau: inclusió educativa, equitat, funció social de l'escola, metodologies inclusives, diversitat cultural, innovació pedagògica, atenció a la diversitat.

Abstract

The social function of the school: inclusion and equity in educational development at Escola Vedruna Àngels

Vedruna Àngels School, located in the heart of Barcelona's Raval district, serves as a microcosm of cultural diversity, where the realities of multiculturalism and family poverty intersect with students' academic success. This article examines how the institution addresses socioeconomic quality through pedagogical practices that promote inclusion and equity. By analyzing the educational methodologies of each stage (Pre-School, Primary, and Secondary Education), the article highlights strategies to ensure that every student can develop their skills, regardless of their socioeconomic background. The text also explores the pedagogical challenges and solutions to ensure that the democratic and moral significance of educational success becomes a reality for all students at the school.

Key words: educational inclusion, equity, social role of schools, inclusive methodologies, cultural diversity, pedagogical innovation, attention to diversity

L'educació és, des de sempre, un pilar fonamental per al desenvolupament tant individual com col·lectiu, jugant un paper essencial en la configuració de les societats. En un món cada cop més divers i desigual, aquesta funció adquireix una rellevància encara més gran, ja que l'escola esdevé un espai privilegiat des d'on es poden abordar i superar les desigualtats socials, culturals i econòmiques. A més de ser un lloc per transmetre coneixements, l'escola actual té la responsabilitat d'actuar com un motor de transformació social, promovent valors com la inclusió, la solidaritat i l'equitat. Això és especialment important en contextos en què la diversitat cultural i la vulnerabilitat econòmica travessen profundament la realitat dels alumnes i les seves famílies.

L'escola Vedruna Àngels, situada al cor del barri del Raval de Barcelona, és un exemple paradigmàtic d'aquesta realitat. El barri, conegut per la seva riquesa cultural i la seva pluralitat, acull un nombre elevat de famílies que provenen de contextos migratoris diversos i que, en molts casos, es troben en situació de pobresa o vulnerabilitat social. Aquesta diversitat presenta un conjunt de reptes educatius únics, que requereixen solucions pedagògiques adaptades i una comprensió profunda de les necessitats específiques dels alumnes. En aquest marc, la funció de l'escola transcendeix el seu paper tradicional com a lloc d'ensenyament acadèmic per esdevenir un espai on es treballa per garantir la cohesió social i la igualtat d'oportunitats.

A l'escola Vedruna Àngels, l'objectiu de l'equip no és només proporcionar una educació de qualitat, sinó també convertir-se en un agent actiu de canvi social. Això implica treballar en equip diàriament per crear un entorn educatiu que no només aculli la diversitat, sinó que la valori com una oportunitat d'enriquiment mutu. La missió de l'escola va molt més enllà d'ensenyar continguts curriculars; busca preparar els seus alumnes per a la vida, oferint-los les eines necessàries per a desenvolupar-se en un món complex i interconnectat.

En aquest article, es presenta una anàlisi de com l'escola Vedruna Àngels ha implementat un conjunt de pràctiques pedagògiques dissenyades per abordar aquestes necessitats. Es revisen les metodologies aplicades a cada etapa educativa, des de l'educació infantil fins a la secundària, posant especial èmfasi en les estratègies que s'han desenvolupat per garantir un aprenentatge inclusiu i equitatiu. A través de l'atenció personalitzada, projectes interdisciplinaris i l'ús de noves metodologies i recursos didàctics, l'escola busca assegurar que cada alumne, independentment del seu context social o cultural, tingui l'oportunitat de desenvolupar al màxim les seves capacitats i potencial.

Aquest enfocament global es reflecteix en tots els àmbits de la vida escolar, des de l'acollida dels alumnes fins a la seva relació amb les famílies i la comunitat. La idea de construir un projecte educatiu que tingui en compte la diversitat de l'alumnat no és un simple afegit, sinó que està en el cor del projecte educatiu de l'escola. S'aposta per una pedagogia activa i personalitzada, en què cada alumne és vist com un individu únic amb necessitats específiques, però també com una part fonamental d'un col·lectiu que aprèn i creix conjuntament i que té com a objectiu final construir un model educatiu que, més enllà dels èxits acadèmics, sigui capaç de generar impacte social i promoure valors que facin del món un lloc més just i inclusiu.

Contextualització de l'Escola Vedruna Àngels

L'escola Vedruna Àngels és una escola petita, d'una sola línia des d'I3 fins a 4t d'ESO, que es troba al cor del barri del Raval de Barcelona, una zona coneguda no només per la seva gran riquesa cultural, sinó també pels desafiaments socials que planteja. Aquest districte, un dels més multiculturals de la ciutat, compta amb una de les taxes de vulnerabilitat social més elevades de Barcelona, la qual cosa es tradueix en una població que inclou famílies amb dificultats econòmiques, contextos d'immigració recent i una diversitat lingüística i cultural que suposa tant un repte com una oportunitat per a l'escola. En aquest entorn complex, el centre ha d'assumir una responsabilitat que va més enllà de l'educació formal perquè ha de ser un espai de suport i de cohesió, capaç d'acollir aquesta diversitat i convertir-la en un element d'enriquiment, tant per a l'alumnat com per al conjunt de la comunitat.

En aquest context, els reptes que afronta l'escola Vedruna Àngels són múltiples. L'alt nivell d'immigració, que aporta una gran diversitat cultural, també implica que molts dels seus alumnes provenen de contextos socials i familiars amb serioses dificultats econòmiques o de situacions de vulnerabilitat. Aquesta realitat requereix un enfocament pedagògic adaptat a les necessitats de cada alumne, entenent que no tots parteixen del mateix punt de partida ni compten amb els mateixos recursos per afrontar el procés educatiu. Així doncs, l'escola desenvolupa una tasca docent que no només busca l'excel·lència acadèmica, sinó que també prioritza valors essencials com la inclusió, la solidaritat i l'equitat. L'objectiu no és només que els alumnes adquireixin coneixements acadèmics, sinó que desenvolupin les competències socials i personals necessàries per esdevenir ciutadans actius, compromesos, crítics i responsables.

Aquest enfocament holístic reflecteix la missió de l'escola com a agent de canvi social. En un entorn com el del barri del Raval, on les desigualtats socials i econòmiques són evidents. L'escola Vedruna Àngels treballa per garantir que tots els seus alumnes, independentment del seu origen o situació socioeconòmica, tinguin les mateixes oportunitats d'aprenentatge i creixement personal. Aquesta visió amplia el concepte d'educació, convertint-la en una eina poderosa per promoure la cohesió social, la integració de les diferents cultures i la reducció de les desigualtats.

En un món que canvia constantment, on les desigualtats s'accentuen indefectiblement i els reptes globals són cada cop més complexos, aquesta missió és més necessària que mai. L'escola, per tant, vol ser un motor de canvi, una institució que no només eduqui sinó que transformi i promogui una ciutadania més compromesa i, sobretot, més cohesionada.

De manera detallada, a continuació es fa una anàlisi dels objectius, les metodologies i les particularitats de les tres etapes educatives que conformen l'escola.

Educació infantil

A l'etapa d'educació infantil, el joc ocupa un lloc central en el procés d'aprenentatge, i aquest esdevé molt més que una simple activitat recreativa o d'entreteniment perquè es considera una eina pedagògica fonamental que ofereix als infants una via d'exploració del món que els envolta, cosa que els permet desenvolupar no només habilitats cognitives, sinó també socials, emocionals i comunicatives. Aquest enfocament situa el joc com un motor per al descobriment, l'experimentació i l'aprenentatge, amb una intencionalitat educativa que va més enllà de la simple diversió. El valor del joc pren especial rellevància en el context social d'aquest alumnat perquè, si bé el joc és inherent a la infància, la realitat social de molts nens i nenes els n'ha dificultat l'accés.

Aquesta concepció del joc com a eina educativa ha portat l'escola Vedruna Àngels a dissenyar un entorn específicament pensat per estimular la creativitat, la imaginació i el treball col·laboratiu. Les aules es configuren com espais dinàmics de descoberta, i cada racó té un propòsit educatiu concret, afavorint la manipulació de materials i la interacció entre els alumnes. Això permet als infants explorar i aprendre a través de l'experiència directa. Els racons de joc i d'aprenentatge estan dissenyats per l'equip de mestres per fomentar la curiositat, amb materials que els permeten construir, crear, classificar, comparar i comunicar-se amb els altres, tot integrant-se de manera natural dins del seu dia a dia escolar.

El projecte pedagògic de l'escola aposta per metodologies actives que es plasmen en situacions d'aprenentatge i on es plantegen temes que desperten l'interès dels infants i, alhora, s'aborden conceptes clau de manera interdisciplinària. Aquesta manera de treballar permet que els nens i nenes desenvolupin un aprenentatge significatiu, perquè no només es treballen els continguts acadèmics de manera lúdica, sinó que també s'afavoreixen habilitats transversals com la col·laboració, la comunicació, l'autonomia i la resolució de conflictes. Un dels moments importants del dia a dia a infantil el veiem en els racons del matí, amb diverses propostes renovables que s'adapten a les necessitats i interessos de l'alumnat. Alguns d'aquests racons estan específicament enfocats a la lectoescriptura, pilar fonamental dels aprenentatges posteriors i que comença a posar les bases en aquesta etapa. Els espais permeten la interacció entre alumnes de tres cursos diferents, fomentant així l'aprenentatge entre iguals, on els més grans poden ajudar els més petits i, alhora, tots desenvolupen habilitats socials i d'aprenentatge cooperatiu. Per exemple, a través d'un projecte sobre la natura o els animals, els alumnes poden aprendre sobre ciència, matemàtiques i llenguatge, mentre desenvolupen competències socials com el treball en equip i la capacitat d'escolta activa.

Un altre element central en l'organització de l'aula a educació infantil és la rotllana, que actua com el centre neuràlgic de la classe. La rotllana és un espai on, a més de compartir projectes, vivències i emocions, es treballen hàbits i rutines fonamentals per a la vida escolar. Aquí, es pretén que puguin expressar les seves emocions, debatre temes d'interès o parlar de situacions que els preocupen, fomentant un entorn de confiança i respecte mutu. A més, la rotllana es converteix en un espai privilegiat per a la transmissió de la cultura i les tradicions

catalanes, especialment per a aquells infants que, a casa, no han tingut accés a aquests referents culturals. En aquest espai es poden aprendre rodolins, parlar de tradicions locals, cantar cançons populars o aprendre dites típiques catalanes, tot contribuint a crear un espai que propiciï l'apropiació cultural i afavoreixi la consolidació la seva identitat dins del context escolar.

Un altre dels aspectes fonamentals en l'etapa d'educació infantil a l'escola Vedruna Àngels és la importància que s'atorga al desenvolupament de la competència lingüística, especialment a través de l'expressió oral. L'escola ha detectat una preocupant mancança en aquesta àrea, especialment entre l'alumnat que arriba a I3, un fet que es manté al llarg de tota l'etapa si no es treballa adequadament des de bon principi. L'expressió oral no només és clau per al desenvolupament de les habilitats lingüístiques, sinó que també constitueix la base sobre la qual es fonamentarà gran part de l'aprenentatge acadèmic posterior. Per això, es posen en marxa diverses activitats específicament dissenyades per promoure la participació activa dels infants, com la narració de contes, les converses en grup i altres propostes lúdiques que fomenten l'ús del llenguatge oral.

L'objectiu és ajudar els infants a superar les dificultats lingüístiques que puguin tenir, garantint la reducció de les bretxes d'assoliment per establir una base sòlida que els permeti accedir amb igualtat de condicions a l'etapa d'educació primària.

És en aquest context en què la consciència fonològica esdevé un aspecte fonamental de l'etapa inicial de l'educació, ja que és un dels primers passos en el desenvolupament de les habilitats lectores. La consciència fonològica implica la capacitat de reconèixer i manipular els sons individuals que componen les paraules, i és essencial perquè els infants compreguin la correspondència entre les lletres i els sons, facilitant així l'aprenentatge de la lectoescriptura. Treballar aquesta habilitat de manera lúdica i integrada dins de les activitats de l'aula ajuda els infants a familiaritzar-se amb els sons del llenguatge, a identificar rimes, síl·labes, i a discriminar entre sons similars.

Aquest treball previ no només prepara el terreny per a l'aprenentatge de la lectura, sinó que també contribueix a millorar l'expressió oral i l'estructuració del pensament, habilitats que són crucials per a la seva evolució en totes les àrees de l'aprenentatge. Per tant, l'escola dedica temps i esforç a treballar aquest aspecte a infantil perquè és un àmbit clau per garantir una transició exitosa cap a l'etapa de primària.

Aquest enfocament inclusiu es basa sempre en l'observació constant de l'alumnat per tal de poder personalitzar les necessitats de cada alumne i constitueix una de les claus per assegurar que tots els nens i nenes puguin desenvolupar les seves habilitats a un ritme adequat.

Educació primària

A l'etapa d'educació primària, la metodologia pedagògica evoluciona per donar resposta a les noves necessitats i reptes que es presenten en aquest moment crucial del desenvolupament

dels alumnes. Si bé l'ensenyament continua sent un procés guiat pel mestre, es busca que els alumnes adquireixin una major autonomia i que esdevinguin protagonistes del seu aprenentatge. En aquest sentit, l'escola Vedruna Àngels aposta per una educació basada en l'aprenentatge actiu, una metodologia que posa l'accent en la implicació directa dels alumnes en les activitats d'aula i en la seva participació activa en el procés de construcció del coneixement seguint de manera coherent la línia pedagògica encetada a infantil. Els mestres ja no són només transmissors d'informació, sinó que esdevenen guies que faciliten experiències d'aprenentatge que motivin la investigació, l'exploració i la reflexió crítica.

En el primer cicle d'educació primària, un dels pilars fonamentals és l'aprenentatge de la lectoescriptura, un procés que s'aborda amb molta cura, ja que és clau per garantir que els alumnes desenvolupin una base sòlida per a la seva trajectòria educativa. Si bé a l'etapa d'educació infantil ja s'ha iniciat aquest treball, és en aquests primers anys de primària on es consolida i es perfecciona la capacitat de llegir i escriure. Per aquest motiu, l'escola Vedruna Àngels prioritza activitats que fomenten la comprensió lectora i l'expressió escrita, integrant aquestes habilitats en el dia a dia dels alumnes. L'ensenyament de la lectoescriptura no es redueix només a una qüestió mecànica, sinó que s'incorpora de manera interdisciplinària, vinculant-la amb altres àrees de coneixement per dotar-la de significat.

Paral·lelament, l'avaluació en aquesta etapa té un enfocament formatiu, deixant enrere la visió purament qualificativa per centrar-se en el progrés individual de cada alumne. L'ús de la carpeta d'aprenentatge a partir de 3r o el diari de la setmana, és un exemple d'aquesta avaluació formativa, ja que permet als alumnes fer un seguiment del seu propi procés d'aprenentatge i reflexionar sobre les seves fites i reptes. Aquestes eines promouen l'autoavaluació i fan possible que els alumnes siguin conscients del seu progrés, i aprenguin a identificar els seus punts forts i els aspectes a millorar.

A més a més, també es duen a terme dinàmiques de coavaluació perquè els alumnes valoren el treball dels seus companys dins d'un entorn de respecte i col·laboració. Aquesta metodologia fomenta una actitud crítica i constructiva, i reforça habilitats com la capacitat de donar i rebre *feedback*, així com la reflexió col·lectiva sobre l'aprenentatge. Amb aquest enfocament integral es vol aconseguir que els alumnes desenvolupin una consciència activa del seu procés d'aprenentatge, alhora que es potencia l'autonomia i la responsabilitat envers la seva pròpia educació.

En aquesta etapa, garantint la implementació del nou currículum, es continua i es consolida el treball de situacions d'aprenentatge que permeten als alumnes connectar coneixements de diverses àrees i matèries, promovent així una visió més global i transversal del saber. Aquest enfocament interdisciplinari no només enriqueix l'aprenentatge, sinó que també ajuda els alumnes a comprendre com les diferents disciplines estan interrelacionades i com el que aprenen en un àmbit pot aplicar-se a altres contextos. N'és un exemple el projecte anual que s'emmarca en la Setmana de la Terra que l'escola desenvolupa cada curs, i que tracta temàtiques relacionades amb el medi ambient incloent aspectes científics, matemàtics, socials i artístics, proporcionant una experiència d'aprenentatge rica i completa. A més, aquest tipus de metodologia fomenta el desenvolupament de competències transversals, com

la resolució de problemes, el pensament crític i la capacitat de treballar en equip, competències essencials per a la societat del segle XXI.

Un dels aspectes més importants de l'etapa d'educació primària a l'escola Vedruna Àngels és la seva aposta decidida per la inclusió. Aquesta és una etapa educativa clau per garantir que tots els alumnes, independentment de les seves capacitats, interessos o context socioeconòmic, puguin tenir un accés igualitari a l'aprenentatge. L'escola ha implementat diverses estratègies de diversificació curricular, dissenyades per adaptar les activitats i els continguts a les necessitats específiques de cada alumne. Aquestes estratègies inclouen també les hores de treball sistemàtic en àrees clau com el llenguatge i les matemàtiques, on es dedica temps específic per consolidar habilitats fonamentals en aquestes matèries. A més a més, es promouen les hores de racons matemàtics i lingüístics, espais on els alumnes es barregen entre els diferents cursos del mateix cicle, sempre que sigui possible, per fomentar l'aprenentatge entre iguals i aprofitar la diversitat d'habilitats i nivells dins dels grups. Aquestes estratègies s'acompanyen de l'ús de materials didàctics diferenciats, l'adaptació dels ritmes d'aprenentatge i la possibilitat de treballar en grups flexibles i heterogenis. Això garanteix que cada alumne pugui avançar en el seu procés d'aprenentatge segons les seves necessitats, sense que ningú es quedi enrere o se senti desplaçat.

Amb tot el que s'ha explicat fins ara queda de manifest que el treball en grup és una altra peça clau d'aquesta etapa educativa, ja que fomenta la cooperació entre l'alumnat i ajuda a crear un clima d'aula on el respecte per la diversitat és una prioritat. Els grups heterogenis permeten que els alumnes aprenguin els uns dels altres, aprofitant les seves fortaleses i ajudant-se mútuament a superar les dificultats. En aquest context, es fan servir diverses tècniques de treball cooperatiu, com ara el treball per parelles, el trencaclosques o la tècnica del foli giratori. Aquestes tècniques permeten que cada alumne se senti part activa del procés i afavoreixen la implicació de tots els membres del grup. A més, l'escola no només parteix de grups heterogenis, sinó que també contempla la possibilitat que els alumnes puguin abandonar temporalment el seu grup base per agrupar-se en grups homogenis, segons les necessitats específiques d'un moment concret del projecte. Aquests grups homogenis permeten treballar entre iguals algun aspecte o habilitat específica del projecte, facilitant la concentració en àrees de millora compartides o el reforç d'un saber específic. Un cop completat aquest treball, els alumnes tornen al seu grup base heterogeni per posar en comú els aprenentatges i compartir les diferents perspectives, enriquint així l'experiència del grup global.

En molts casos, l'escola aposta també per la codocència[1], és a dir, la presència de dos mestres a l'aula per poder oferir una atenció més personalitzada i garantir que tots els alumnes rebin el suport que necessiten. Aquesta col·laboració entre mestres facilita una major diversitat d'enfocaments pedagògics i permet una intervenció educativa més rica i variada. A més, l'escola ha creat la figura del mestre referent, un docent que forma equip amb les tutores del cicle per treballar conjuntament i coordinar les intervencions pedagògiques. El mestre referent no només dona suport en les tasques d'aula, sinó que també contribueix a fer seguiment individualitzat dels alumnes, especialment aquells amb necessitats educatives

especials o que requereixen una atenció més personalitzada. Aquesta figura garanteix una visió transversal del procés d'aprenentatge, ajudant a connectar les diferents àrees de coneixement i oferint un acompanyament continuat que reforça la cohesió de l'equip docent i l'eficàcia del treball educatiu. Aquesta organització, consolidada al centre des de fa anys, permet un seguiment més proper de l'alumnat i assegura que tots rebin l'atenció necessària per progressar en el seu aprenentatge.

En aquest context de transformació metodològica, no podem deixar de parlar del paper de la tecnologia, que a l'escola s'ha convertit en un recurs més que s'integra de manera natural a l'aula, però sense ocupar-ne un paper central. A l'escola Vedruna Àngels, els recursos digitals s'utilitzen principalment per cercar informació, complementar activitats concretes o crear material, tant per part dels mestres com dels alumnes. No obstant això, el material personalitzat que requereixen alguns alumnes, especialment aquells amb necessitats educatives especials, es prepara majoritàriament en format manipulatiu i, en algunes ocasions, es recorre a eines digitals per reforçar continguts a través de jocs o activitats interactives, però el seu ús està més orientat a ser un complement. La tecnologia, per tant, actua com una eina d'acompanyament, que s'incorpora de manera flexible quan es creu que pot aportar un valor afegit al procés d'aprenentatge, però sempre priorititzant altres recursos més adaptats a les necessitats individuals de cada alumne.

Cal destacar que aquestes eines digitals resulten especialment útils en casos en què l'alumnat ha de fer viatges transoceànics per visitar les seves famílies enmig del curs escolar. En aquestes situacions, es crea un híbrid de treball digital i en paper, adaptant les tasques perquè puguin seguir el seu procés d'aprenentatge de manera flexible en aquests casos. Les plataformes digitals permeten mantenir el contacte amb aquests alumnes i assegurar que, en la mesura del possible, puguin seguir el ritme del curs, accedint als materials i continguts necessaris des de qualsevol part del món. Alhora, les activitats en paper es fan arribar als alumnes abans que marxin perquè continuïn treballant de forma manipulativa, com ho farien a l'aula, assegurant així la continuïtat en el tipus de recursos que millor afavoreixen el seu aprenentatge.

Finalment, entre les diferents iniciatives de l'escola Vedruna Àngels per potenciar l'aprenentatge actiu i inclusiu, cal destacar els espais d'aprenentatge, on s'han pensat noves maneres d'aprendre que difereixen de les utilitzades en el dia a dia a l'aula. Aquests espais ofereixen als alumnes la possibilitat d'explorar continguts i habilitats a través de metodologies diverses, adaptades als diferents ritmes i estils d'aprenentatge. En són exemple l'espai "Fil a l'agulla" dedicat a la costura (amb màquines de cosir), l'espai de relaxació "Punt i a part", l'espai de moviment "Activa't", i el de robòtica "Canvia el xip".

D'altra banda, també formen part del dia a dia a les aules de primària, els racons d'aprenentatge com el de matemàtiques o el lingüístic. Aquests es plantegen barrejant l'alumnat del cicle i són un dels entorns on es promou un aprenentatge més obert i dinàmic, combinant alumnes de diferents edats i nivells dins del mateix cicle. En aquests racons s'afavoreix l'aprenentatge entre iguals, ja que els alumnes més grans poden compartir els seus coneixements amb els més petits, i alhora reforçar les seves pròpies competències. Aquest

format permet una major interacció entre els alumnes, alhora que es treballen els sabers d'una manera més manipulativa i lúdica. Així, es fomenta un aprenentatge global que no només té en compte el contingut acadèmic, sinó també el desenvolupament de les competències socials i emocionals.

En definitiva, l'etapa d'educació primària a l'escola Vedruna Àngels es caracteritza per un enfocament pedagògic que combina la innovació metodològica amb un compromís ferm per la inclusió i l'equitat. A través de l'aprenentatge actiu, els projectes interdisciplinaris, la diversificació curricular, la cooperació i l'ús de la tecnologia, es garanteix que cada alumne pugui desenvolupar tot el seu potencial i adquirir les competències necessàries per afrontar els reptes del futur amb confiança i seguretat.

Educació secundària obligatòria

A l'etapa d'educació secundària obligatòria, un dels objectius principals és proporcionar a l'alumnat les eines necessàries per afrontar els reptes futurs, tant acadèmicament com personal. Aquesta etapa es caracteritza per una metodologia que es basa en l'acció tutorial, l'acompanyament individualitzat i el treball per projectes, fomentant així no només la recerca i l'anàlisi crítica, sinó també la capacitat dels alumnes per gestionar el seu propi aprenentatge de manera autònoma. El treball globalitzat per àmbits de coneixement o projectes interdisciplinaris no deixa, però, de banda les sessions de treball més sistemàtic, on els alumnes reben les eines i coneixements essencials que els permetran desenvolupar els seus projectes amb èxit. D'aquesta manera, es combina el treball pràctic i creatiu amb l'adquisició de conceptes fonamentals. Els alumnes són constantment convidats a investigar temes rellevants i del seu interès, i els resultats de les seves recerques no es queden a l'aula, sinó que són presentats davant de tota la comunitat educativa, incloent-hi mestres, famílies i companys d'altres cursos. Aquestes presentacions solen ser en formats creatius i dinàmics, la qual cosa no només ajuda a desenvolupar la seva capacitat d'expressió i argumentació, sinó que també enforteix la seva confiança per parlar en públic i defensar les seves idees davant d'una audiència diversa. Això permet que l'aprenentatge sigui realment significatiu i connecti amb el món real que els envolta.

Com ja s'ha apuntat, una de les claus de l'èxit en aquesta etapa és l'atenció personalitzada a l'alumnat, la qual es vehicula a través del Pla d'atenció tutorial (PAT) que atén de manera específica les necessitats de cada estudiant. Aquest sistema de tutoria és fonamental per garantir que tots els alumnes puguin assolir els seus objectius acadèmics, independentment de les circumstàncies personals o del seu context socioeconòmic. La tutoria de secundària està organitzada de manera que cada curs compta amb dos tutors que treballen conjuntament en la gestió global del grup, però amb la particularitat que cada tutor té assignada només la meitat de l'alumnat del seu curs. Això permet que el seguiment i l'atenció tutorial siguin molt més personalitzats, facilitant un coneixement profund de cada alumne i permetent una resposta immediata davant de qualsevol dificultat. Aquesta estructura és

particularment important durant l'adolescència, una etapa de grans canvis tant acadèmics com personals. En aquest sentit, la doble tutoria esdevé un pilar fonamental de l'educació secundària a l'escola, perquè ofereix un espai de confiança on l'alumne pot compartir els seus dubtes i inquietuds de manera propera i contínua, afavorint així un desenvolupament harmònic i equilibrat del seu procés d'aprenentatge. A més a més, cada dia de dilluns a dijous, després del pati, es destinen 15 minuts de reflexió a l'aula amb els dos tutors de cada curs. Aquesta pràctica aporta una hora setmanal addicional de tutoria, la qual cosa enriqueix i aporta encara més valor l'acció tutorial en aquesta etapa. Durant aquests moments, els alumnes poden aprofundir en temes relacionats amb el seu desenvolupament personal i acadèmic, parlar de fets d'actualitat que estiguin succeint, resoldre possibles conflictes d'aula, etc. Així doncs, aquesta pràctica ens permet establir connexions més fortes amb els seus tutors i fomentar un clima de suport i motivació que és essencial per al seu èxit escolar. A secundària, on els tutors poden no veure el seu grup durant tot el dia a menys que imparteixin classes de la seva matèria, aquestes sessions de reflexió asseguruen la continuïtat de les dinàmiques de primària, ja que cada dia hi ha contacte directe entre l'alumnat i els tutors.

El treball en equip també esdevé un element essencial en aquesta etapa. Les activitats col·laboratives són un recurs pedagògic clau que permet als alumnes desenvolupar habilitats fonamentals per a la seva vida futura, com ara la capacitat de treballar de manera conjunta, la resolució de conflictes, la cooperació i el respecte mutu. A través de la participació en projectes grupals, els estudiants aprenen a escoltar i respectar les opinions dels altres, negociant i prenent decisions col·lectivament. Aquestes experiències els ajuden a desenvolupar competències lingüístiques i emocionals, així com una sensibilitat social que els serà útil tant en l'àmbit personal com professional. En un món cada cop més interconnectat i complex, és crucial que els joves aprenguin a treballar de manera col·laborativa, adaptant-se a les diferents situacions i persones amb què es trobaran al llarg de la seva vida. L'objectiu de l'escola Vedruna Àngels és capacitar els seus alumnes per tal que puguin contribuir de manera positiva a qualsevol àmbit en què es trobin, no només durant la seva etapa acadèmica, sinó també quan deixin l'escola i afrontin els reptes de la vida adulta. Aquesta formació integral inclou el desenvolupament de la seva autonomia, empatia i capacitat crítica, valors que els permetran convertir-se en ciutadans responsables i compromesos amb la societat.

Inclusió i equitat a l'Escola Vedruna Àngels

La inclusió i l'equitat són valors fonamentals que guien cada aspecte del treball a l'escola Vedruna Àngels. Per això la institució ha implementat una sèrie d'iniciatives per assegurar que tots els alumnes se sentin benvinguts i valorats, independentment de la seva procedència i situació econòmica.

En l'àmbit organitzatiu, l'escola promou la formació contínua del professorat en temes relacionats amb la diversitat, la innovació pedagògica i metodològica. Aquesta capaciació

permet als professionals de l'educació desenvolupar estratègies que s'adaptin a les necessitats dels alumnes tot promovent un ambient d'aprenentatge positiu. A més a més, l'escola treballa estretament amb les famílies per fomentar la seva participació en el procés educatiu, reconeixent que la implicació familiar és clau per a l'èxit dels alumnes.

Un altre aspecte destacat és la creació d'espais de suport emocional per a aquells alumnes que poden estar passant per situacions difícils. En aquest àmbit, el DOIP (Departament d'Orientació i Inclusió Psicopedagògica) i la SIEI (Suport Intensiu d'Escolarització Inclusiva) tenen un paper clau. El DOIP treballa en coordinació molt estreta amb tot el professorat del centre, fent seguiment de l'alumnat que ho necessita, així com vehiculant i coordinant la tasca amb agents externs del centre, com l'EAP, els Serveis Socials, el CAP, entre altres. Aquest suport és essencial per garantir que tots els alumnes puguin concentrar-se en el seu aprenentatge i desenvolupar-se plenament.

Reptes i solucions pedagògiques

Tot i els múltiples esforços i iniciatives que es duen a terme, l'escola Vedruna Àngels és plenament conscient que el camí cap a la inclusió i l'equitat és ple de reptes constants. La institució entén que aquest procés és llarg i complex, i que l'assoliment d'una inclusió i equitat reals per a la totalitat de l'alumnat no és una meta fàcilment assolible. La seva tasca es concep com un recorregut progressiu, amb avenços que sovint es veuen limitats per factors externs i interns. Un dels reptes més grans és, sense cap mena de dubte, la gran diversitat de nivells acadèmics entre l'alumnat. Aquesta diversitat sovint crea desequilibris en el procés d'aprenentatge, ja que no tots els estudiants compten amb les mateixes oportunitats ni disposen dels mateixos recursos per afrontar les exigències escolars. Mentre que alguns alumnes tenen el suport de les seves famílies, altres provenen de contextos familiars que, per diverses raons, no poden oferir l'ajuda necessària fora de l'entorn escolar, fet que pot afectar tant la seva motivació com el seu rendiment acadèmic. Aquests contextos desiguals són sovint el resultat de factors socioeconòmics, culturals o familiars, que poden condicionar de manera decisiva l'experiència educativa dels infants i joves. En aquest sentit, el desafiament no només es troba en oferir una educació de qualitat dins l'aula, sinó també en trobar estratègies per compensar aquelles mancances externes que alguns alumnes pateixen, amb l'objectiu de garantir que ningú quedi enrere.

Per abordar aquest repte, una de les solucions que planteja l'escola s'engega aquest curs acadèmic i es tracta una iniciativa en el marc del projecte d'Aprenentatge Servei de 3r d'ESO on els estudiants de secundària acompanyaran alumnes de primària en el seu procés d'aprenentatge i consolidació de la lectura. Aquesta iniciativa no només proporciona suport acadèmic als alumnes més petits, sinó que també fomenta una cultura de cooperació i solidaritat entre els estudiants, tot creant vincles de responsabilitat i empatia que volem que enforteixin la comunitat educativa.

A més d'aquestes iniciatives internes, l'escola compta també amb el suport extraescolar d'entitats que col·laboren en proporcionar reforç acadèmic per als alumnes més vulnerables. Aquestes entitats intervenen fora de l'horari lectiu, oferint espais on l'alumnat pot treballar aspectes que requereixen més dedicació. Paral·lelament, durant l'horari lectiu, l'escola també acull voluntaris d'aquestes entitats, que ofereixen reforç de lectura als alumnes que ho necessiten. Aquesta xarxa de suport extern complementa la tasca educativa del professorat i garanteix que els alumnes rebin l'atenció necessària per avançar en els seus aprenentatges.

Finalment, per garantir que cap alumne quedi enrere, cal destacar el disseny de recursos didàctics adaptats a les necessitats individuals, assegurant així que tothom pugui accedir als sabers curriculars d'una manera còmoda i efectiva, independentment del seu punt de partida o context, fet que reforça el compromís de la institució amb una educació inclusiva.

Per tal de complementar aquestes accions educatives i garantir una atenció integral als alumnes, l'escola Vedruna Àngels té clar que un dels pilars de l'èxit educatiu del seu alumnat és la comunicació constant i oberta amb les famílies. Aquesta col·laboració és fonamental per enfortir els llaços entre l'escola i l'entorn familiar, una dimensió clau en l'èxit acadèmic i emocional dels alumnes, especialment en el cas d'aquells que provenen de contextos més vulnerables. A través de reunions periòdiques, l'equip docent no només informa les famílies sobre el progrés acadèmic dels seus fills, sinó que també escolta les inquietuds i aportacions dels pares i mares, creant així un diàleg bidireccional que ajuda a identificar àrees que requereixen més suport o adaptacions específiques.

Aquestes trobades, a més, permeten que les famílies se sentin part activa del procés educatiu dels seus fills, reforçant la idea que l'educació és una responsabilitat compartida. Quan les famílies es comprometen i es vinculen amb l'escola, es genera un entorn de confiança i col·laboració que afavoreix el benestar integral dels alumnes. Això és especialment important en una comunitat tan diversa com la de l'escola, on les diferències culturals i lingüístiques poden ser una barrera per a algunes famílies. A través d'aquesta comunicació contínua, l'escola crea un espai on les famílies poden expressar les seves necessitats i expectatives, i alhora sentir-se recolzades en la tasca de donar suport al desenvolupament educatiu dels seus fills.

L'escola, conscient de la complexitat que pot suposar aquest diàleg en alguns casos, especialment quan hi ha barreres lingüístiques o una falta de familiaritat amb el sistema educatiu, fa un esforç per adaptar les seves comunicacions a les necessitats particulars de cada família. Això inclou la traducció de documents si s'escau, l'ús d'intèrprets si és necessari i l'organització de reunions individuals que permetin un seguiment més detallat dels casos més delicats sempre que sigui necessari. A més, com a part de la seva voluntat d'integrar les famílies en la vida educativa i social de la comunitat, l'escola també ofereix classes gratuïtes de català per a les famílies. Aquestes classes tenen com a objectiu facilitar l'accés a la llengua i contribuir a una major implicació de les famílies en el procés educatiu dels seus fills, superant possibles barreres idiomàtiques.

Aquesta aposta per una relació estreta amb les famílies no només contribueix a millorar els resultats acadèmics dels alumnes, sinó que també facilita la detecció primerenca de

possibles dificultats socials o emocionals, afavorint una intervenció més ràpida i efectiva. D'aquesta manera, l'escola Vedruna Àngels vol ser, a banda d'un lloc d'aprenentatge per als alumnes, un referent de confiança per a les seves famílies, creant una comunitat educativa cohesionada que treballa conjuntament per garantir l'equitat i la inclusió de tots els seus membres.

L'impacte de les pràctiques educatives en els alumnes

L'impacte de les pràctiques educatives a l'escola Vedruna Àngels es pot observar no només en els resultats acadèmics formals i en les avaluacions externes, sinó també en el desenvolupament integral dels alumnes, que inclou aspectes personals, socials i emocionals. A través d'un model pedagògic que posa l'alumne al centre i que prioritza la inclusió i l'equitat, els alumnes que finalitzen els seus estudis a l'escola no només han adquirit coneixements teòrics o pràctics relacionats amb les matèries curriculars, sinó que també han desenvolupat competències socials, emocionals i de convivència que els preparen per afrontar els reptes de la vida més enllà de l'aula. Aquestes habilitats són crucials en un món cada vegada més complex, globalitzat i interconnectat, on es valoren tant els coneixements acadèmics com la capacitat de treballar amb altres persones, gestionar emocions i prendre decisions ètiques.

Així doncs, l'impacte de les pràctiques educatives de l'escola Vedruna Àngels es manifesta tant en el rendiment acadèmic dels seus alumnes com en la seva formació com a persones íntegres i socialment responsables. A més, formar part de la Xarxa de competències Bàsiques del Departament, així com de la xarxa de 39 escoles Vedruna, enriqueix el projecte educatiu de l'escola nodrint-se del potencial d'una comunitat extensa amb qui compartir bones pràctiques i aprenentatges. Aquest suport extern és fonamental per garantir la qualitat de l'itinerari psicopedagògic, així com per assegurar que el claustre, que es caracteritza per la seva estabilitat i coneixement profund del projecte, estigui alineat amb les millors metodologies i recursos disponibles. Aquest enfocament global i inclusiu garanteix que, quan els alumnes abandonen les aules, ho facin amb una visió del món que valora la diversitat, la cooperació i la justícia social, preparats no només per afrontar els reptes del futur, sinó també per contribuir activament a la construcció d'una societat més equitativa i solidària.

Conclusions

L'escola Vedruna Àngels és un clar exemple de com una institució educativa pot fer front als reptes que presenta la diversitat cultural i les desigualtats socials mitjançant un enfocament pedagògic inclusiu i transformador. En un context com el barri del Raval de Barcelona, caracteritzat per la presència d'una alta diversitat cultural i un percentatge significatiu de famílies en situació de vulnerabilitat econòmica, l'escola ha aconseguit fer de l'educació una

eina d'emancipació i d'oportunitats reals per a l'alumnat. Això no implica només la transmissió de coneixements acadèmics tradicionals, sinó que es tradueix en un compromís molt més ampli: la formació de ciutadans conscients, crítics i compromesos amb el seu entorn, capaços de contribuir activament a la construcció d'una societat més justa, equitativa i solidària.

Aquest objectiu es materialitza a través de les metodologies educatives implementades en totes les etapes, des d'infantil fins a secundària. Aquestes metodologies no només garanteixen que l'alumnat assoleixi els coneixements necessaris per continuar el seu itinerari acadèmic, sinó que també asseguren que aquests coneixements siguin rellevants i significatius per a cada alumne, independentment del seu context socioeconòmic o familiar. Mitjançant l'aprenentatge actiu, la diversificació curricular, l'atenció personalitzada i el suport emocional, l'escola Vedruna Àngels aconsegueix que l'escola esdevingui un espai d'igualtat d'oportunitats, on tots els alumnes poden desenvolupar-se plenament, tant acadèmicament com emocionalment.

Un aspecte fonamental que es deriva d'aquest enfocament pedagògic és el paper que juga l'escola com a agent de canvi social. Lluny de limitar-se a la seva funció més tradicional de transmetre coneixements, l'escola Vedruna Àngels s'erigeix en una institució que promou activament la inclusió i l'equitat en totes les seves actuacions. Aquest paper s'ha fet més evident encara en un entorn com el del Raval, on les desigualtats socioeconòmiques i culturals són palpables, i on les necessitats de l'alumnat són extremadament diverses. L'escola respon a aquestes necessitats amb estratègies pedagògiques innovadores i adaptades, que no només atenen la diversitat, sinó que la converteixen en una oportunitat real per enriquir l'experiència educativa.

En definitiva, les conclusions que es poden extreure de l'experiència educativa de l'escola Vedruna Àngels són clares: l'educació inclusiva no és només una opció desitjable, sinó una necessitat urgent per garantir una societat més justa i equitativa. Les escoles tenen la responsabilitat d'adaptar-se als nous reptes socials i de proporcionar al seu alumnat les eines necessàries per navegar en un món ple de complexitats. L'escola Vedruna Àngels ha demostrat que aquesta missió és assolible a través d'un compromís ferm amb la innovació pedagògica i amb una visió de l'educació com a eina d'inclusió i justícia social.

Nota:

[1] Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació. *Mesures i suports universals en el centre educatiu Orientacions per als centres en la planificació de mesures i suports universals. Docència compartida* https://documents.espai.educacio.gencat.cat/documents_publics/Centres/Mesures_suports_universals/27_docencia_compartida.pdf [consulta: 27/10/2024]

Correspondència amb l'autora: *Maria Gajas i Roig*. E-mail: mariagajas@gmail.com